

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Гуржія Тараса Олександровича на дисертацію Коваленко Юлії Володимирівни «Адміністративно-правові засади забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення ефективної реалізації принципів гендерної рівності у сфері публічного управління, зокрема в системі Міністерства внутрішніх справ України. У сучасних умовах демократичного розвитку українського суспільства особливої важливості набуває формування інституційної спроможності органів державної влади до впровадження політики гендерної рівності, що передбачає не лише формальне закріплення прав, а й створення реальних механізмів їх реалізації. Міністерство внутрішніх справ України як один з ключових органів виконавчої влади, який забезпечує охорону громадського порядку, безпеку громадян та дотримання законності, має бути прикладом інституційної відкритості, справедливості й рівних можливостей для всіх, незалежно від статі. Проте на практиці досі зберігаються гендерні дисбаланси в доступі до керівних посад, просуванні по службі, участі у прийнятті рішень, а також у забезпеченні належних умов праці для жінок і чоловіків.

Проблематика забезпечення гендерної рівності в діяльності Міністерства внутрішніх справ обумовлено багатьма факторами такими як євроінтеграційний курс України, в рамках якого держава зобов'язалася гармонізувати національне законодавство із стандартами Європейського Союзу, включаючи забезпечення гендерної рівності у всіх сферах суспільного життя. Окрім гармонізації з європейським законодавством, України взяла на себе міжнародні зобов'язання, ратифікувавши ключові міжнародні документи – зокрема Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм

дискримінації щодо жінок (CEDAW) та Резолюції Ради Безпеки ООН №1325 «Жінки, мир, безпека». Водночас, у зв'язку з триваючим воєнним станом, жінки відіграють дедалі активнішу роль у правоохоронній сфері та суспільстві в цілому, що потребує реформування зазначеної сфери, де забезпечення гендерної рівності розглядається як один із ключових напрямів демократичного контролю, інституційної ефективності та запобігання дискримінаційним практикам.

Із прийняттям у 2005 році Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а також низки інших нормативно-правових актів, зокрема відомчого рівня, в Україні було започатковано процес системного формування національного механізму забезпечення гендерної рівності. Зокрема, перед Міністерством внутрішніх справ України поставлено низку важливих завдань щодо інтеграції гендерного підходу у діяльність керівництва, особового складу, структурних підрозділів, місій, операцій, а також освітніх установ із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС.

Як і в багатьох інших державах, в Україні, попри досягнуті позитивні результати, існують певні проблеми, зумовлені, зокрема, недостатнім розумінням гендерної термінології, стійкістю гендерних стереотипів і упереджень, що ускладнюють впровадження гендерно чутливої політики в повсякденну практику Міністерства внутрішніх справ. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у ґрунтовному правовому аналізі чинного адміністративного законодавства, процедур та інституційних механізмів, що регулюють реалізацію гендерної політики в системі МВС, а також у формуванні ефективних підходів до їх удосконалення. Зростаюча необхідність у створенні безбар'єрного, інклюзивного середовища та однакових умов для реалізації своїх прав незалежно від статі під час проходження служби в Міністерстві внутрішніх справ в умовах швидкоплинних змін у державі та світі, у тому числі в умовах дії правового режиму воєнного стану, підкреслює важливість дослідження

адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ, з точки зору його впливу на інституційні процеси.

Окремі аспекти, пов'язані з адміністративно-правовим забезпеченням гендерної рівності в сфері діяльності правоохоронних органів у своїх наукових працях розглядали: І. Г. Андрущенко, О. М. Бандурка, О. І. Беспалова,

І. Г. Бухтіярова, О. М. Венгер, Т. О. Гуржій, І. О. Грицай, О.Р. Дашковська, Н.В. Камінська, В.М. Краснопольська, Т. О. Коломoeць, В.Т. Комзюк, А.Є. Крищенко, О. В. Кузьменко, В. К. Колпаков, Т. О. Коломoeць, А.М. Куліш, П.В. Литовченко, Л. В. Марценюк, Р. Л. Наливайко, В. О. Невядовський, А. М. Олійник, І. Д. Пастух, Д.В. Приймаченко, Р. А. Сербин, О.Г. Стрельченко, В.І. Теремецький, С.С. Чернявський, Л. В. Шевченко, О. А. Шимон, В. І. Щербина та багато інших. Незважаючи на вагомий науковий внесок дослідників, комплексне дослідження, присвячене проблематиці адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності Міністерстві внутрішніх справ, відсутнє.

Недостатній рівень наукового обґрунтування гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ, недосконалість механізмів забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ та необхідність створення безбар'єрного та інклюзивного середовища зумовили необхідність комплексного вивчення та дослідження адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Концепції комунікації у сфері гендерної рівності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1128; Плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності, затвердженого

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1578; Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145; Національної стратегії про створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р; Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та операційного плану заходів на 2022–2024 роки з її реалізації, схваленої та затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 року № 1163-р; Стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків на період до 2030 року та операційного плану з її реалізації на 2022–2024 роки, схваленої та затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 року № 752-р; Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України з виконання завдань операційного плану з реалізації Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року на 2022–2024 роки, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 листопада 2022 року № 785; Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України з реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01 червня 2023 року № 444; Національної стратегії подолання гендерного розриву в оплаті праці на період до 2030 року та операційного плану заходів з її реалізації на 2023–2025 роки, схваленої та затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 року № 815-р. Роботу підготовлено відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ від 21.05.2024 № 326.

З цих міркувань є підстави для твердження, що дисертаційне дослідження Коваленко Юлії Володимирівни «Адміністративно-правові засади забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ», має комплексний характер, важливе теоретичне та прикладне значення для вдосконалення діяльності Міністерства внутрішніх справ у площині забезпечення гендерної рівності крізь принципу інклюзивності та безбар'єрності як основних викликів сучасного суспільства, що породжує безперечно високий рівень його актуальності.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані авторкою, у своїй більшості є обґрунтованими та переконливими. При їх обґрунтуванні використане широке коло наукових джерел, а також результати вивчення значного масиву емпіричного матеріалу. Примітно, що авторкою використовувались джерела не лише адміністративного спрямування – окремі аспекти визначеної проблематики досліджувались на основі джерел з поліцейського, кримінального та цивільного права.

Високим є теоретичний рівень викладу матеріалу, здобувачка вдало застосувала різноманітні методи наукового пізнання, ґрунтовно проаналізував законодавчі акти, коректно полемізував з іншими вченими, аргументовано обстоювала власну позицію, на підставі чого сформувала теоретичні висновки та практичні рекомендації, що є вагомим внеском у науку адміністративного права і мають достатній ступінь наукової новизни. Переважна більшість висновків та пропозицій дисертанта заслуговують на схвалення та підтримку.

Достовірність отриманих у дослідженні результатів підтверджується в тому числі ґрунтовною емпіричною базою, що включає результати опитування 560 респондентів серед працівників Національної поліції у Київській, Запорізькій, Херсонській, Одеській та Миколаївській областях та правова публіцистика.

В цілому дисертаційне дослідження Коваленко Ю.В. відрізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю пропонуванних висновків, що підтверджено належними інформаційними даними.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

В роботі вперше:

вперше:

- сформульовано періоди становлення та трансформації гендерної рівності в Україні: період впровадження (січень 1919 р. – серпень 1991 р.); перехідний період (серпень 1991 р. – лютий 2014 р.); сучасний період (лютий 2014 р. – по теперішній час) та охарактеризовано їх основні особливості;
- визначено поняття «принципи гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» як фундаментальні засади імперативного характеру, дотримання яких забезпечує функціонування органу відповідно до європейських стандартів та класифіковано їх на загальні та характерологічні;
- обґрунтовано поняття «державна політика щодо гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» як цілеспрямована діяльність органів системи Міністерства внутрішніх справ, яка заснована на нормах національного та міжнародного права та спрямована на забезпечення рівних прав, можливостей і доступу жінок та чоловіків до служби, кар'єрного зростання й професійного розвитку у сфері правоохоронної діяльності, а також виокремлено характерні ознаки державної політики гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ;
- запропоновано та обґрунтовано необхідність розробки та прийняття Концепції забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у системі Міністерства внутрішніх справ України на період до 2030 року та розробити План заходів щодо реалізації концепції забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у системі Міністерства

внутрішніх справ України на 2025-2030 роки для впровадження у державну політику міністерства Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року;

удосконалено:

- поняття «адміністративно-правовий механізм забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» як системи організаційно-правових засобів, інституцій та процедур, що функціонує в межах адміністративного права з метою створення рівних умов доступу, просування та реалізації прав жінок і чоловіків у структурі МВС, а також запобігання дискримінації за ознакою статі шляхом нормативного регулювання, управлінського контролю, нагляду, кадрової політики, дисциплінарної відповідальності та правозастосовної практики;

- дефініції «політика»; «гендерна демократія»; «паритетна демократія»; «державна політика щодо гендерної рівності»; «механізм забезпечення гендерної рівності»;

- класифікацію нормативно-правових актів забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ;

дістали подальшого розвитку:

- поняття «державна політика щодо гендерної рівності» яку слід розуміти як цілеспрямовану діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка реалізовується за допомогою нормативно-правових актів та інших правових інструментів, інституційних механізмів та соціально-економічних програм, котрі спрямовані на гарантування рівного доступу жінок і чоловіків до прав, ресурсів і можливостей у всіх сферах суспільного життя;

- детермінанта «нормативно-правова складова механізму забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» як сукупність нормативно-правових інструментів, за допомогою яких суспільство і держава впливають на принцип гендерної рівності у правоохоронних органах;

– пропозиції щодо адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ, на основі зарубіжного досвіду, а також запровадження інклюзивної кадрової програми для створення гендерно чутливого, інклюзивного та безбар'єрного середовища у Міністерстві внутрішніх справ, на підставі досвіду США, Канади та Швеції.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Теоретичні результати та висновки проведеного дослідження відображено у 9 наукових публікаціях, серед яких дві статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у міжнародному виданні та 6 тезах доповідей і наукових повідомлень на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Окремі положення дисертаційної роботи впроваджені у практичну діяльність закладів забезпечення гендерної рівності у органах та підрозділах Міністерства внутрішніх справ, науково-дослідну роботу та освітній процес Національної академії внутрішніх справ.

Достатньо обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка є послідовною, раціональною, зумовленою предметом, метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних і трьох додатків.

У *вступі* автором чітко та логічно обґрунтовано вибір теми дослідження, окреслено сучасний стан та проблеми, виділено невирішені проблемні питання, охарактеризовано необхідність розв'язання суперечностей, які зумовлюють актуальність дослідження. Автор представив мету, об'єкт, предмет дослідження, сформував основні завдання, визначив методологічні та теоретичні основи, охарактеризував методи дослідження, розкрив наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, представив відомості про впровадження та апробацію результатів дослідження, а також вказав структуру та обсяг дисертації.

У підрозділі 1.1. «Генезис і трансформація гендерної рівності в Україні» на підставі ґрунтовного аналізу історичних джерел, законодавчих, нормативно-правових актів, а також правозастосовного досвіду сформовано періодизацію щодо становлення та розвитку сфери забезпечення гендерної рівності в Україні. Сформовано, що гендерна рівність – це рівність правового статусу особи і водночас ціннісно-нормативний принцип суспільного розвитку, що передбачає забезпечення жінкам і чоловікам рівних прав, можливостей, доступу до ресурсів та участі в усіх сферах життєдіяльності на засадах справедливості й недискримінації. Водночас визначено, що гендерна рівність в Міністерстві внутрішніх справ це стан забезпечення рівних прав, свобод, обов'язків та можливостей для жінок і чоловіків у всіх сферах діяльності Міністерства внутрішніх справ, включаючи кадрову політику, професійний розвиток, доступ до посад, службову взаємодію, проходження служби, навчання, а також захист від дискримінації та гендерно обумовленого насильства.

Також авторкою сформульовано періоди становлення та трансформації гендерної рівності в Україні: період впровадження (січень 1919 р. – серпень 1991 р.); перехідний період (серпень 1991 р. – лютий 2014 р.); сучасний період (лютий 2014 р. – по теперішній час), ґрунтовно охарактеризовано кожен період та виокремлено їх особливості.

У підрозділі 1.2. «Природа, особливості та принципи гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» запропоновано авторське визначення принципу гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ як фундаментальні засади імперативного характеру, дотримання яких забезпечує функціонування органу відповідно до європейських стандартів. Разом з тим, принципи гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ класифіковано на загальні та характерологічні. Відповідно, до загальних принципів віднесено принципи закріплені законодавчо, а саме: принципи верховенства права, рівності прав та поваги гідності, вільний розвиток особистості, рівність перед законом, законності, особистої недоторканості,

невтручання у особисте життя, а до характерологічних принципів належать: принцип усунення стереотипів, принцип активної участі та принцип усунення дискримінації.

У підрозділі 1.3. «Державна політика щодо гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» аргументовано, що державна політика щодо гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ – це концептуально визначена система дій, спрямована на забезпечення дотримання гендерної рівності та паритетності, як принципу рівноцінного представництва жінок і чоловіків у правоохоронних структурах на всіх рівнях та гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків щодо реалізації своїх прав.

У підрозділі 2.1. «Поняття, елементи та загальна характеристика механізму адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» присвячено дослідженню механізму адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ. Обґрунтовано, що адміністративно-правовий механізм забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ - це сукупність організаційно-правових засобів, інституцій та процедур, які використовують в межах адміністративного права з метою створення рівних умов доступу, просування та реалізації прав жінок і чоловіків у структурі МВС, а також запобігання дискримінації за ознакою статі шляхом нормативного регулювання, управлінського контролю, нагляду, кадрової політики, дисциплінарної відповідальності та правозастосовної практики. Сформовано, що основними структурними елементами механізму адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ є нормативно-правова основа (акти тлумачення та застосування норм права), інституційна компонента, адміністративно-процедурна та контрольна діяльність (адміністративно-правові відносини та контроль-наглядові відносини), відносини адміністративної та дисциплінарної відповідальності тощо.

У підрозділі 2.2. «Нормативно-правове регулювання адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» класифіковано нормативно-правове забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ наступним чином: міжнародне нормативно-правове забезпечення гендерної рівності працівників Міністерства внутрішніх справ; національне нормативно-правове забезпечення гендерної рівності працівників Міністерства внутрішніх справ: конституційне нормативно-правове забезпечення гендерної рівності працівників Міністерства внутрішніх справ; основоположне нормативно-правове забезпечення гендерної рівності працівників Міністерства внутрішніх справ; допоміжне нормативно-правове забезпечення гендерної рівності працівників Міністерства внутрішніх справ.

У результаті проведеного аналізу законодавства щодо забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ авторкою доведена необхідність внесення змін та доповнень наступного змісту:

- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» відсутні види гендерної нерівності в Україні доповнити видами гендерної нерівності та запропонувати ст. 1-1 викласти наступним змістом: «Видами нерівності є: соціальна нерівність; психологічна нерівність; економічна нерівність; побутова нерівність; нерівність у здобутті освіти; нерівність представницька (у прийнятті політичних рішень); нерівність в правах та можливостях;

- п. 2, ст. 4. Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» такого змісту: «державна служба та служба в органах місцевого самоврядування» замінити словами: «публічна служба»;

- Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» доповнити також видами дискримінації у ст. 5-1 Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» наступним змістом:

«1) Гендерна дискримінація – це вид дискримінації, який відбувається на підставі статі або гендерної ідентичності особи. Вона може включати в себе відмову в прийнятті на роботу, просуванні по службі, оплаті праці чи доступу до послуг через стать чи гендерну ідентичність.

2) Расова дискримінація – це вид дискримінації, який відбувається на підставі раси, колірної приналежності, етнічного походження або національності особи. Вона може виявлятися у відмові в працевлаштуванні, доступі до житла, освіти чи інших сфер життя через расу або етнічну приналежність.

3) Вікова дискримінація – це вид дискримінації, який відбувається на підставі віку особи. Вона може включати відмову в прийнятті на роботу, звільнення з роботи чи обмеження доступу до послуг через вік особи.

4) Дискримінація за станом здоров'я – це вид дискримінації, коли особа стає об'єктом негативних дій через її стан здоров'я або інвалідність. Вона може виявлятися у відмові в прийнятті на роботу, обмеженні доступу до житла чи інших сфер життя через стан здоров'я особи.

5) Сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність – цей вид дискримінації, який відбувається на підставі сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності особи. Вона може включати відмову в наданні послуг, насильство або інші негативні дії через сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність.

У підрозділі 2.3. «Модель гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ: проблемні питання та шляхи вдосконалення» сформульовано основні моделі адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності у Міністерстві внутрішніх справ, це зокрема: 1) модель гендерної рівності у фінансуванні жінок та чоловіків під час їх професійної діяльності в Міністерстві внутрішніх справ; 2) модель розширення прав і можливостей жінок в Міністерстві внутрішніх справ; 3) модель протидії гендерній сегрегації Міністерстві внутрішніх справ; 4) модель протидії дискримінації в Міністерстві внутрішніх справ; 5) модель протидії стигматизація у зв'язку з

інвалідністю в Міністерстві внутрішніх справ; б) модель протидії сексуальним домаганням на робочому місці в Міністерстві внутрішніх справ. Також виокремлено основні особливості кожної з них, які мають не лише нормативне, а й практичне значення для формування інклюзивного та недискримінаційного службового середовища в досліджуваній сфері.

У підрозділі 3.1. «Міжнародний досвід щодо адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» проаналізовано досвід таких країн як: США, Канада, Великобританія, Нідерланди, Швеція, Польща. Особлива увага приділена: США, Канаді, Швеції, які нами взято за основу для запозичення досвіду, враховуючи той факт, що в цих країнах не лише впроваджено принцип гендерної рівності у правоохоронних органах, а й активно впроваджується державна політика створення інклюзивних та безбар'єрних правоохоронних органів на основі чого запропоновано запровадження інклюзивної кадрової програми для створення гендерно чутливого, інклюзивного та безбар'єрного середовища у Міністерстві внутрішніх справ, на підставі досвіду США, Канади та Швеції, а саме: для підвищення комунікативної доступності зробити обов'язковим використання шрифтів Брайля на інформаційних стендах; проводити навчання та розширювати кожний підрозділ особами, які зможуть контактувати з особами, які мають порушення слуху або зору; для створення безбар'єрності, як для працівників МВС так і осіб, які звертаються за різними видами допомоги чи послуг запропоновано облаштувати всі підрозділи пандусами, тактильною плиткою, кнопками спеціального виклику персоналу, зниженими віконцями обслуговування для осіб, які пересуваються на візках тощо; для створення комфортних умов праці працівників МВС запропоновано поповнити підрозділи автотранспортом обладнаним для осіб з обмеженими можливостями.

У підрозділі 3.2. «Перспективні напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ» виокремлено, на основі вивчення міжнародного досвіду та

законодавчого його врегулювання, перспективні напрямки удосконалення адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ, зокрема: напрямок системної інтеграції гендерної складової у всіх сферах діяльності МВС; напрямок нормативно-правового врегулювання гендерної рівності в МВС; напрямок формування кадрового резерву з дотриманням гендерних квот; напрямок проведення системної інформаційно-просвітницької роботи та навчання особового складу з питань гендерної рівності; напрямок активізації співпраці з громадськими організаціями та міжнародними інституціями щодо забезпечення гендерної рівності в системі МВС України; напрямок попередження та протидії гендерному насильству у системі МВС. Також здійснено їх ґрунтовну характеристику.

Хотілося б окремо відзначити наявність значної кількості прикладів щодо адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ у всіх підрозділах дисертаційного дослідження Ю.В. Коваленко. Даний факт, на моє переконання, свідчить про суттєву практичну складову проведеної наукової роботи та про високий рівень достовірності отриманих автором результатів.

У висновках дисертації сформульовано наукові положення та одержано результати, що в сукупності спрямовані на вирішення важливого наукового завдання з розроблення теоретичних положень і науково обґрунтованих рекомендацій щодо адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

Уявляється достатнім рівень апробації представленого дослідження. Так, основні положення та висновки дисертації оприлюднено у фахових українських, міжнародних виданнях, на міжнародних та всеукраїнських конференціях та круглих столах.

Загалом, дисертаційна робота Ю.В. Коваленко справляє позитивне враження, оскільки авторка продемонструвавши такі риси вченого, як працездатність та наполегливість, сформувала цілісне й обґрунтоване

уявлення про сучасний стан і перспективи адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ із врахування інклюзивності та безбар'єрності в сучасних вимогах.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Не деталізуючи численні здобутки та позитивні аспекти виконаної дисертаційної роботи, загалом позитивно оцінюючи рецензовану працю, зосередимо увагу на *окремих суперечностях та дискусійних положеннях*, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних роз'яснень під час захисту дисертації, зокрема:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження Вами ґрунтовно досліджено та проаналізовано генезис становлення та розвитку сфери адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Україні, в результаті чого сформульовано такі історичні періоди з їх часовими межами, а саме: період впровадження (січень 1919 р. – серпень 1991 р.); перехідний період (серпень 1991 р. – лютий 2014 р.); сучасний період (лютий 2014 р. – по теперішній час) та визначено основні особливості кожного зазначеного періоду.

Пропозиція є досить цікавою та пізнавальною, яка містить теоретичну актуальність, однак дана пропозиція була б більш обґрунтованою, якби у роботі було запропоновано основні особливості кожного з цих періодів. Обґрунтуйте дану позицію.

2. На стор. 107 дисертаційного дослідження Вами здійснюється характеристика механізму адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

По-перше, виникає питання які саме характерні елементи Вами віднесено до даного механізму;

По-друге, які особливості виокремлено та запропоновано Вами у процесі характеристики елементів адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

3. Вами охарактеризовано шість основних моделей адміністративно-правового забезпечення гендерної рівності в Міністерстві внутрішніх справ.

По-перше, виникає питання чи має місце у характеристиці у Вашому дослідженні Скандинавська модель гендерної рівності?

По-друге, яка саме модель гендерної рівності із досліджуваних Вами моделей є найоптимальнішою для ефективної діяльності Міністерства внутрішніх справ в Україні? Аргументуйте, будь-ласка, власну позицію.

4. На стор. 59 Ви згадуєте поняття «гендерної демократії». При цьому постає питання що саме Вами вкладено у зміст цього трактування у розрізі з дослідженням вашої проблематики?

Перелічені вище зауваження в цілому не впливають на високу позитивну оцінку роботи, оскільки спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, а у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації надзвичайно актуальна, сформульовані авторкою висновки й рекомендації є достатньо аргументованими, вирізняються науковою новизною і мають не лише теоретичне, а й практичне значення.

Таким чином, рецензована дисертація є кваліфікованою науковою працею, що містить результати здійснених авторкою досліджень. Отримані Ю.В. Коваленко нові науково обґрунтовані результати в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення як для науки адміністративного права, так і для практичної діяльності сфери Міністерства внутрішніх справ.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної доброчесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично

і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Отже, дисертація відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її авторка – Коваленко Юлія Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Державного торговельно-економічного університету,
доктор юридичних наук, професор**

Тарас ГУРЖІЙ

Підпис Тарас Гуржій засвідчую
 Начальник відділу кадрів Т. Гуржій